

інвестиційного іміджу підприємства; вибудовування взаємостосунків з партнерами, інвесторами; інформування цільових аудиторій про важливі події підприємства; просування товарів і послуг; моніторинг відношення до підприємства з боку інвестора.

Цілями зв'язків з громадськістю є: створення клімату довіри, встановлення взаєморозуміння і доброзичливості між організаціями, гармонізацію відносин між підприємством і інвесторами, громадськістю, створення позитивного інвестиційного іміджу.

Висновки. Сукупність розглянутого інструментарію із розвитку і підтримки інвестиційної привабливості підприємства вимагає заходів із планування і організації підтримки реалізації інвестиційних проектів. Організаційна підтримка інвестиційних проектів і привабливості підприємства має відбуватися постійно і комплексно на всіх етапах розвитку діяльності аграрного підприємства.

Джерела і література:

1. Аксенов А. П. Нематериальные активы. Структура, оценка, управление / А. П. Аксенов. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 192 с.
2. Бренд-менеджмент : сб. науч. работ / науч. ред. О. В. Каминская и др. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 192 с.
3. Компании, у которых есть чему поучиться : кн. 4 / под ред. Е. Андреевой. – К. : Книжкове вид-во О. Капусти. – 2008. – 266 с.
4. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности / М. Н. Крейнина. – М. : Дело и сервис, 1994. – 321 с.
5. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия на основе его экономического потенциала / Л. М. Путьгина, М. Ю. Ванчугов // Собственность и рынок. – 2005. – № 6. – С. 21-23.

Кемалов А.А.

УДК-338.24+330

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

Постановка проблеми в загальному вигляді. Загострення конкуренції національних економік на світовому ринку під впливом глобалізаційних процесів актуалізувало проблему ефективності системи управління економікою. Виник ряд пріоритетних напрямків модернізації існуючої економіки. Серед них - відновлення застосовуваних технологій, сталі і достатні енергозабезпечення, підтримка стабільної конкурентоспроможності, захист національних інтересів і безпеки держави. З огляду на сформований рівень технологічного розвитку та енергозалежності України від зовнішніх джерел, найважливішим фактором системної конкурентоспроможності виступає ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР).

Непринятно висока енергоємність вітчизняного виробництва є одним з основних критеріїв, що характеризують слабку конкурентоспроможну позицію України порівняно до інших країн. Це чітко проявляється, наприклад, при порівняльній статистичній оцінці макроекономічного ефекту споживання енергоресурсів. За даними Міжнародного енергетичного агентства, в 2004 році обсяг витрат первинних енергоресурсів в Україні становив більше 210 млн. т у.п., що в 3,5 рази перевищувало аналогічний показник у Польщі. Однак ефективність національних енерговитрат двох країн є надзвичайно різною: ВВП на душу населення, оцінена за паритетом купівельної спроможності (ПКС), за підсумками 2004 року в Україні становив 6,3 тис. доларів США, а в Польщі - 12,6 тис. доларів США. Тобто Україна витрачає в 3,5 рази більше первинних енергоресурсів, ніж Польща, виробляючи при цьому в 2 рази менший обсяг ВВП у розрахунку на душу населення.

Склалася суперечлива ситуація. З одного боку, необхідно забезпечити економічне зростання, а отже, і збільшити обсяги споживаних ресурсів, у тому числі енергетичних. З іншого - скоротити споживання енергетичних ресурсів, особливо вуглеводневих енергоносіїв. Ліміт останніх безмежний, а збиток навколишньому середовищу набув загрозливих розмірів. Вирішення проблеми можливе лише шляхом впровадження інноваційних енергозберігаючих технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Технічний бік проблем енергозбереження досить широко освітлено в спеціальній науково-технічній літературі. Ряд авторів присвятили свої праці перспективним напрямкам розвитку енергетики в Україні. Серед них Білорус О., Бутко Н., Геєць В., Данилишин Б., Данько М., Забельська М., Кузнецов А., Курбатов В., Рекітар Я., Саламов А., Семиноженко В., Якубовський Н. та інші. Багато авторів констатують факти незадовільного виконання державних програм скорочення енергоспоживання в країні, бачать головну причину таких результатів у слабкому фінансуванні енергозберігаючих проектів з Державного бюджету. Це так. Але пояснювати причини невиконання завдань по енергозбереженню тільки дефіцитом фінансових ресурсів - означає, на нашу думку, спрощення проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Складність здійснення процесу енергозбереження в національному господарстві пояснюється насамперед системним характером самого процесу. Це багатофакторний процес, у якому тісно переплітаються інтереси держави, регіонів, галузей колективів і окремих громадян. Істотно впливають зовнішні, міждержавні організації та інститути. Навіть

найдосконаліший механізм державного регулювання сам по собі не в змозі успішно управляти інноваційним енергозберігаючим процесом у країні. Необхідна скоординованість управлінських зусиль всього організаційно-господарського механізму на успішну реалізацію інноваційного енергозберігаючого процесу. Наукових праць по координації управлінських дій всіх суб'єктів системи управління зазначеним процесом недостатньо.

Мета статті і полягає в науковому обґрунтуванні напрямків подальшого вдосконалення системи управління енергозберігаючим процесом інноваційного типу. Успішна реалізація цього процесу дозволить сформувати позитивну динаміку сталого енергозабезпечення національного господарства України.

Зростаюча залежність країн світу від імпорту енергії, її значне подорожчання за останні роки, ускладнення транзиту енергоресурсів призвели до того, що провідні країни світу концентруються на енергозберігаючих технологіях, розвитку альтернативних вуглеводневих джерел енергії. Проблема сталого енергозбереження національного господарства, що включає питання скорочення шкідливих викидів при використанні енергоресурсів, набула першорядного значення. Дані, що характеризують ступінь залежності країн світу від імпорту енергії, енергоємність ВВП та енергоекономічність виробництва представлено в табл. 1.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика енергоспоживання України та окремих країн світу (за даними за 2004-2005 рр.)

Країни	Енергозалежність, % імпорту в загальному обсязі споживання ПЕР	Енергоємність ВВП, кг у.п./тис. дол. ВВП (за ППС, 2000 р.)	Енергоекологічність виробництва, т З ₂ /т у.п. ПЕР
США	65	220	2,5
Японія	92,	160	2,3
Німеччина	62	160	2,4
Франція	50	160	1,4
Фінляндія	56	260	1,8
Чехія	27	270	2,6
Угорщина	58	180	2,2
Польща	12	210	3,2
ЄС-25	50	155	2,1
Україна	62	500	2,17

Джерело: OECD Factbook-2006, OECD, 2006, р. 87; Key world energy statistics, 2006, IEA, 2006.

Державні органи докладають величезних зусиль до стримування збільшення енергоспоживання в країні. Прийнято ряд програм енергозбереження на всіх рівнях національної економіки. На жаль, перша комплексна програма енергозбереження до 2010 року не була реалізована за провідними показниками. Імпорт органічного палива в 2005 році дорівнював 103 млн. т у.п. Відповідно до енергетичної стратегії до 2030 року в Україну імпортуватиметься 73 тис. т у.п., плавно зменшуючись кожні п'ять років на 6-7 млн. т у.п.

Розроблені заходи державного регулювання процесу енергозбереження у взаємодії з зарубіжними організаціями не можуть бути повною мірою ефективними без врахування й використання ринкового механізму саморегулювання процесів енергозбереження. Останній включає такі важелі впливу на економічні процеси взагалі й енергозберігаючі, зокрема, як ринкова конкуренція, зміна ринкового попиту та пропозиції, їх співвідношення. Важливо взяти до уваги сформований на ринку інноваційного енергозберігаючого продукту механізм ціноутворення; поведінку, переваги й смаки споживачів. Наприклад, це відбувається з використанням у побуті електричних ламп освітлення - ламп накаливання та люмінесцентних. Другі є більш економічними, але населення віддає поки що перевагу першим.

Таким чином, організаційно-господарський механізм процесу енергозбереження включає, крім державного регулювання, механізм ринкового саморегулювання, а також різні соціальні інститути формування суспільного енергозберігаючого менталітету, енергетичної й екологічної культури населення.

Структурну схему організаційно-господарського механізму енергозбереження представлено нами на рис. 1.

Розвиток і вдосконалення всіх структурних елементів організаційно-господарського механізму енергозбереження, всієї системи управління можуть і повинні здійснюватися в єдності, комплексно в коєволюційній формі.

Важливим кроком у здійсненні загальнодержавної політики енергозбереження стало прийняття Концепції державної програми використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії й розроблення на її основі Державної програми використання НВДЕ.

Програмні документи спричинили прийняття ряду нормативно-правових і законодавчих документів. Верховною Радою України, Президентом і Постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів прийнято понад 25 документів законодавчого і виконавчого характеру з питань споживання й заощадження паливно-енергетичних ресурсів.

Істотні зміни й доповнення до механізму державного нормативно-правового регулювання процесу енергозбереження вніс прийнятий Верховною Радою Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів щодо енергозбереження», який набув чинності з 1 січня 2008 року. Закон передбачає внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення,

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

законів України «Про енергозбереження», «Про Єдиний митний тариф», «Про податок на додану вартість», «Про оподаткування прибутку підприємств», які спрямовані на ефективне використання енергоресурсів і запобігання правопорушень при користуванні енергією і повинні додатково стимулювати зниження енергоємності виробництва.

У Законі № 760-V від 16 березня 2007 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України по стимулюванню заходів у енергозбереженні» передбачене формування у складі державного і місцевого бюджетів фондів енергозбереження з метою концентрації коштів і цільового фінансування заходів щодо подальшого раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів.

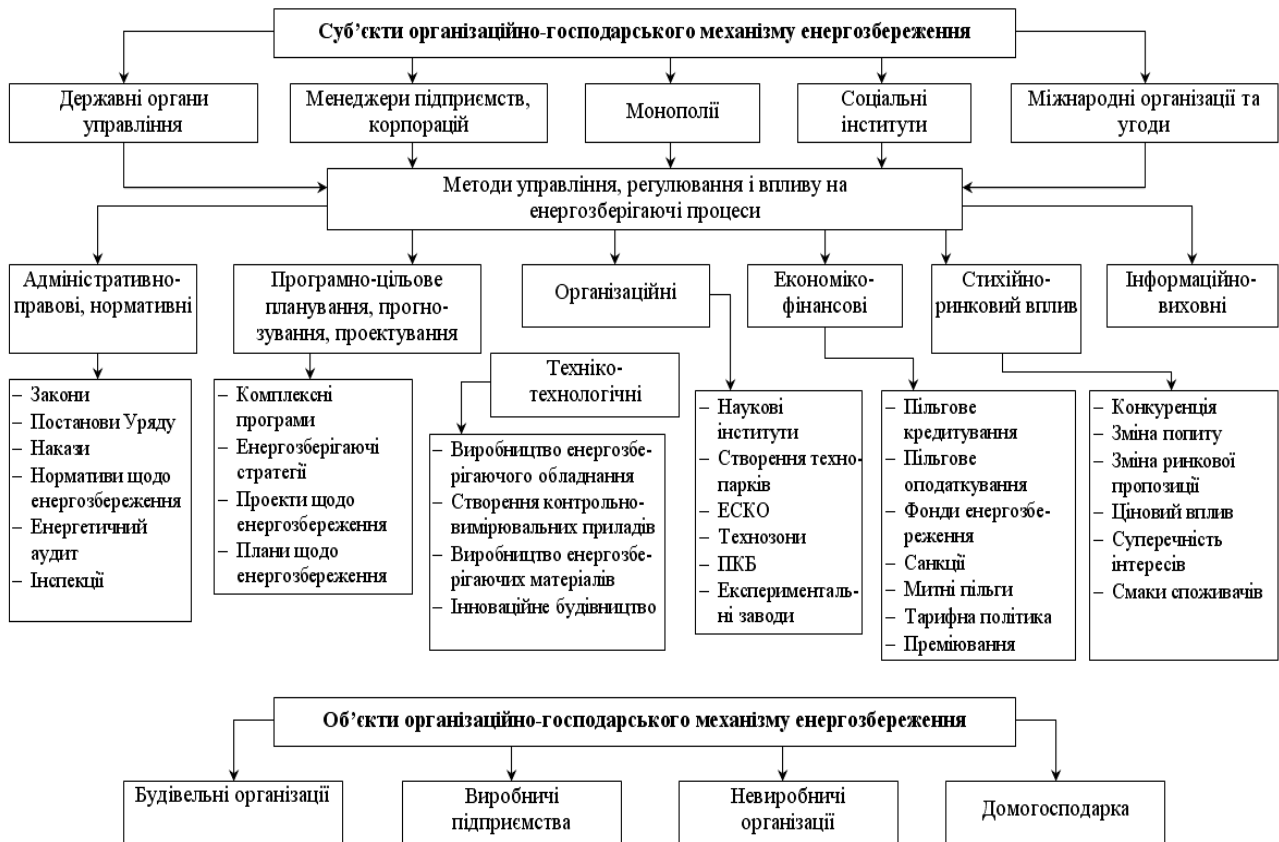

Рис. 1. Структурна схема організаційно-господарського механізму енергозбереження (авторська розробка)

Крім того, уточнюються положення ст. 16 Закону «Про енергозбереження» частини стимулювання енергозбереження. Так, податкові пільги надаються підприємствам – виробникам енергозберігаючого устаткування, техніки й матеріалів, засобів вимірювання, контролю й управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, виробникам устаткування для використання нетрадиційних і відновлюваних енергоджерел та альтернативних видів палива, підприємствам, які використовують устаткування, яке працює на нетрадиційних і відновлюваних джерелах енергії або на альтернативних видах палива. Проекти по забезпеченню раціонального використання й економії паливно-енергетичних ресурсів підлягають пріоритетному кредитуванню.

Це уточнення має істотне значення для організацій будівельного комплексу. Частка податкових пільг на прибуток для цих організацій, порівняно до середньої по економіці України в цілому, виявилася найнижчою. Дані, наведені в табл. 2, свідчать про істотну недооцінку внеску будівельного комплексу в процес енергозбереження. Якщо в цілому по Україні відсоток пільг у сумі податку на прибуток у період з 2005 року по 2008 рік становив від 20,8% до 32,9%, то в будівельному комплексі - відповідно з 3,5% до 6,2%.

Таблиця 2. Сума сплаченого податку на прибуток підприємств енергетичного і будівельного комплексів України і суми наданих пільг

Види економічної діяльності	Роки											
	2005			2006			2007			2008		
	Сплачено податку (млн. грн.)	Пільги по податку (млн. грн.)	% пільг у сумі податку	Сплачено податку (млн. грн.)	Пільги по податку (млн. грн.)	% пільг у сумі податку	Сплачено податку (млн. грн.)	Пільги по податку (млн. грн.)	% пільг у сумі податку	Сплачено податку (млн. грн.)	Пільги по податку (млн. грн.)	% пільг у сумі податку
Виробництво і розподілення електроенергії, газу і води	104,0	31,9	30,7	1690,6	44,2	2,6	1949,8	147,9	7,6	2550,4	120,3	4,7
Будівництво	1288,0	44,8	3,5	833,0	53,4	6,4	1256,8	56,9	4,5	1225,6	95,9	6,2
Усього в економіці	23464,0	4889,0	20,8	26172,0	6684,8	25,5	34407,2	9564,9	27,8	47856,8	15755	32,9

Джерело: Розраховане авторами статті (Варналій З., Серебрянський Д. Вплив оподаткування прибутку на економічний розвиток України // Варналій З. Економіка України, № 5 (574), 2010, С. 64-65) [3, с.65].

Наведені дані свідчать про те, що механізм податкового стимулювання, або стимулююча функція податку в енергозберігаючій політиці використовувалася незадовільно.

Відповідно до змін, внесених до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», від оподаткування звільняється прибуток:

- підприємств, отриманий від продажу на митній території України устаткування, яке працює на нетрадиційних й відновлюваних енергоджерелах, енергозберігаючого устаткування, матеріалів і виробів, експлуатація яких дає економію при раціональному використанні паливно-енергетичних ресурсів, засобів вимірювання, контролю й управління видатками паливно-енергетичних ресурсів, устаткування для виробництва альтернативних видів палива, причому, суми коштів, що вивільняються у зв'язку з наданням податкової пільги, повинні направлятися платником податків на збільшення обсягів виробництва;
- введених до Державного реєстру підприємств, установ і організацій, які займаються розробленням, впровадженням і використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, але в сумі не більше 50% від розміру оподаткованого податками прибутку;
- науково-дослідних і проектно-конструкторських установ, якщо його отримано від продажу устаткування або результатів НДДКР у сфері енергозбереження.

У разі перевищення встановлених показників норм питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів суб'єкти господарювання спеціально платять енергетичний збір у розмірі 200% від вартості перевитрачених ресурсів, до яких не відноситься обсяг видів палива і паливно-енергетичних матеріалів, отриманих суб'єктом господарювання з альтернативних джерел енергії.

Стимулюючим важелем енергозбереження стає новий порядок сплати митного збору на імпорт енергозберігаючого устаткування. Так, внесено зміни до Закону України «Про Єдиний митний тариф». Від сплати мита звільняються:

- обладнання, яке працює на нетрадиційних і відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючі пристрої і матеріали, засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, устаткування і матеріали для виробництва альтернативних видів палива, які ввозяться на митну територію України вітчизняними підприємствами, за умови, якщо ці товари застосовуються ними для власного виробничого циклу і якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками в Україні не випускаються;
- матеріали, устаткування і комплектуючі, увезені на митну територію України й використовувані для виготовлення устаткування, яке працює на нетрадиційних і відновлюваних джерелах енергії; енергозберігаюче устаткування, матеріали й вироби, експлуатація яких забезпечує економію й раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; засоби вимірювання, контролю та управління видатками паливно-енергетичних ресурсів, одержання альтернативних видів палива, якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками в Україні не виробляються.

Зазначені товари звільняються від ПДВ шляхом внесення змін до ст. 5 Закону України «Про податок на додану вартість».

Значне сприяння підвищенню ефективності процесу енергозбереження повинне зробити пільговим кредитування енергозберігаючих проектів. Законодавчо такий захід передбачено в Законі № 760-V від 16 березня 2007 року. На інвестиції у створення енергозберігаючих технологій, виробництво енергозберігаючого устаткування, матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, а також розроблення і впровадження технологій використання нетрадиційних енергоджерел, виробництво альтернативних видів палива, спорудження енергозберігаючих об'єктів надаються пільгові кредити. Розмір зниження процентної ставки залежить від ефективності впровадження енергозберігаючих заходів. Компенсація збитків кредитних установ від зменшення позикового відсотка - за рахунок коштів фонду енергозбереження.

Порядок пріоритетного кредитування заходів щодо забезпечення раціонального використання й економії паливно-енергетичних ресурсів, використання нетрадиційних відновлюваних джерел енергії,

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

виробництва альтернативних видів палива, а також надання державних субсидій і здійснення безповоротного асигнування, як і Перелік видів енергозберігаючого устаткування, до яких застосовуються підвищені норми амортизації, встановлює Кабінет Міністрів України.

Структурно-технологічна перебудова економіки України в цілому, її окремих галузей, підприємств і технологічних процесів передбачає виведення з ладу морально застарілого й фізично зношеного устаткування, припинення випуску неефективної, енергозатратної продукції, впровадження новітніх технологій, устаткування й побутових пристроїв. Це величезний обсяг роботи, якому повинне передувати ретельне і висококваліфіковане обстеження підприємств на предмет їх енергоефективності. Енергетичний аудит - це одна з форм проведення державної політики у сфері енергозбереження, яке полягає у проведенні на підприємствах і в установах технічних обстежень із розробленням рекомендацій по впровадженню організаційних, правових, технічних і технологічних заходів щодо енергозбереження, а також надання допомоги в розробленні науково-обґрунтованих норм і нормативів питомих витрат ПЕР.

Відповідно до прийнятого Закону «Про енергозбереження» 74/ 94-ВР 15 липня 1998 року була прийнята постанова Кабінету Міністрів № 1094 «Про державну експертизу по енергозбереженню».

Відповідно до цієї постанови було розроблене «Положення про державну експертизу по енергозбереженню», яким органи митної служби з 1 січня 1999 року зобов'язувалися почати здійснення митного оформлення продукції тільки у разі, якщо державна експертиза видала позитивний висновок щодо енергозбереження на енергоємні технології, матеріали, товари.

Одним з аспектів вирішення проблеми енергозбереження є інформаційна підтримка. Про стан справ у цій сфері присутнім розповів директор Міжнародного центру енергоефективних технологій Е.Е. Нікітін. Він зазначив, що забезпечення доступу всіх зацікавлених організацій і фахівців до інформації про законодавчу базу по енергозбереженню, нові технології, демонстраційні проекти тощо є однією з важливих складових частин Державної програми енергозбереження. Уряд прийняв ряд законодавчих актів, спрямованих на розширення інформаційної сфери. Закон «Про завдання національної програми інформатизації» передбачає створення експертно-аналітичної системи для прийняття рішень щодо проблем енергозбереження. В Україні розпочато реалізацію проекту ТАСІС «Створення національної інформаційної мережі по енергозбереженню». Поставлене завдання створити єдиний інформаційно-координаційний центр у Києві й 8 регіональних центрів, які надаватимуть інформацію з питань енергозбереження фахівцям, організаціям і населенню.

У вирішенні проблем енергозбереження в Україні готові надати допомогу зарубіжні країни, міжнародні фінансові організації й співтовариства. Зокрема, ведеться тісне співробітництво зі Світовим банком реконструкції і розвитку. Банк надає кредити надійним партнерам під проекти з максимальним позитивним ефектом для економіки країни. Позика видається на 20 років під «плаваючу» ставку 7%. Протягом перших п'яти років виплачуються тільки відсотки, потім кредит погашається за рахунок економії бюджетних коштів. Внутрішньодержавне фінансування подібних проектів становить всього 20-30%. Банком відпрацьована тверда політика контролю використання кредитних коштів.

Проекти, що фінансуються МБРР, повинні бути ратифіковані Верховною Радою, яка виступає урядовим гарантом повернення кредиту. На жаль, для України вже є загубленими два проекти: житлового будівництва і реконструкції систем тепlopостачання в Севастополі, тому що вони не були затверджені у Верховній Раді.

Модернізація структури суспільного виробництва і більш активне використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії в обсягах, передбачених Енергетичною стратегією, значно послаблять фінансовий тиск на Державний бюджет. Одночасне виконання цих заходів, запланованих у стратегії, призведе до поліпшення стану енергетичної залежності країни й сприятиме росту добробуту населення. Показники розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії за основними напрямками освоєння, визначені Енергетичною стратегією, наведені в табл. 3.

Таблиця 3. Показники розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії, визначені Енергетичною стратегією України (млн. т у.п.)

Напрямок освоєння нових джерел енергії	Роки			
	2005	2010	2020	2030
Позабалансові джерела енергії (усього)	13,85	15,96	18,5	22,2
у т.ч. шахтний метан	0,05	0,96	2,8	5,8
Відновлювані джерела енергії (всього)	1,66	3,84	12,05	35,53
у тому числі біоенергетика	1,3	2,7	6,3	9,2
сонячна енергія	0,003	0,032	0,284	1,1
мала гідроенергетика	0,12	0,52	0,85	1,13
геотермальна енергетика	0,02	0,08	0,19	0,7
вітроенергетика	0,018	0,2	0,53	0,7
енергія навколишнього природного середовища	0,2	0,3	3,9	22,7
Всього	15,51	19,83	30,55	57,73

Джерело: [5, с. 74].

Енергетичну стратегію підкріплено рядом програм та інших планових документів як загальнодержавного, так і регіональних рівнів.

Висновки. Сутність невдач і невиконання багатьох раніше розроблених програм енергозбереження полягає в їх однобічному, не комплексному характері. Розривався необхідний логічний зв'язок економічного процесу: «потреба - інтерес - мотив до дії - дія (тобто енергозбереження в нашому випадку) - задоволення потреби (ефект)».

Потреба в енергозбереженні загальна для більшості суб'єктів національного господарства. Однак інтереси в енергозбереженні є досить суперечливими, а часом несумісними. Звідси і мотиви до дії по реалізації енергозбереження в багатьох випадках не збігаються. Відповідно різняться ступінь активності самих дій, а отже, і результатів. Відбувається «розбалансування» всього господарського механізму. Вирішення цієї проблеми можливе тільки за рахунок системного комплексного вдосконалення, координації всіх ланок системи управління і всього організаційно-господарського механізму.

Джерела та література:

1. Закон України «Про енергозбереження» від 1 липня 1994 р. № 74/94 ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. – № 30. – С. 283.
2. Абалкин Л. И. Что такое хозяйственный механизм? / Л. И. Абалкин. – М. : Мысль, 1980. – 79 с.
3. Варналий З. Влияние налогообложения прибыли на экономическое развитие Украины / З. Варналий, Д. Серебрянский // Экономика Украины. – 2010. – № 5 (574). – С. 64-65.
4. Чухно А. Хозяйственный механизм и пути его совершенствования на современном этапе / А. Чухно // Экономика Украины. – 2007. – № 3. – С. 60-67.
5. Енергетична стратегія України на період 2030 р. : [Електронний ресурс] / Мін. палива та енергетики України. – Режим доступу : <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.

Легеза Д.Г.

УДК 303.7:338.439.5

МЕТОДИКА ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РІВНІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин сільськогосподарський виробник повинен надати зважену оцінку окремо взятих видів продукції та визначити найбільш перспективні за умов дотримання технологічних операцій, наявності виробничих ресурсів, вимог регіонального ринку та потреб споживача. Невизначеність сільськогосподарського ринку, відсутність цінової підтримки державою багатьох видів продукції та нестабільні урожаї постають критеріями ризику виробництва, що у подальшому знижує наплив інвестицій у виробничий процес. Зазвичай, господарі віддають перевагу вирощуванню тієї продукції, що надає кращий результат з одиниці ресурсів: порівняно із ячменем надається перевага вирощуванню ріпаку та соняшнику, виробники господарств великого розміру відмовляються вирощувати КРС у бік розвитку свинарської галузі з приводу порівняно меншого строку технологічного процесу. А виходячи на заповнений ринок, сільськогосподарські виробники зіштовхуються із проблемою «несподівано низькою ціною» на продукцію. І не завжди показники виробництва обраної продукції забезпечують очікувані результати. Дані потреби обґрунтовують необхідність розробки методики оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції: визначення необхідності її здійснення, наявності інформаційної бази, механізму проведення оцінки та аналізу результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останнього десятиріччя наведена різноманітна кількість методик дослідження конкурентоспроможності продукції, підприємства, галузей, а взагалі конкурентоспроможності аграрного сектору. Сутність таких методик зводиться до наведення інтеграційного чи комплексного показника конкурентоспроможності об'єкту дослідження. Такі методики висвітлюються у роботах Віноградова О. [1], Джемелінської Л. [2], Файчук О. [6]. Зазвичай, у такому випадку для розрахунку конкурентоспроможності необхідно використати показники, які характеризують більш якісні параметри ніж кількісні. В той час сільськогосподарські виробники потребують чіткою виваженої методики оцінки конкурентоспроможності продукції, яка вирощується або планується вирощуватися. У даному випадку практичне значення мають методи дослідження виробничих процесів, що розроблені С. Крикавським [3] та Н.Лисенко [4], на основі яких була започаткована нижченаведена методика оцінки.

Мета статті розкрити поетапний механізм методики оцінки конкурентоспроможності продукції для сільськогосподарського підприємства. Предмет дослідження: сукупність теоретичних та практичних питань оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу. Методика застосовується для проведення оцінки конкурентоспроможності продукції у сільськогосподарських підприємствах при:

- визначенні найбільш конкурентних на ринку видів продукції;
- розробці стратегічного плану розвитку підприємства;
- щорічному плануванню виробництва сільськогосподарської діяльності;
- розрахунку віддачі ресурсів у виробництві конкурентоспроможної продукції.
- оптимізації витрат та доходів підприємства для конкурентоспроможного виробництва.